

Kuka hoitaa meitä tulevaisuudessa?

Hoidon toteutumisen pullonkaulaksi on muodostumassa kasvava epäsuhta hoitoa tarvitsevan ja hoitoa antamaan kykenevän väestön välillä. Maamme väestön ikääntymisvauhti on kehittyneistä maista Japanin jälkeen kaikkein nopeinta. Ilmiön syynä ovat sodanjälkiset poikkeuksellisen suuret ikäluokat. Vuonna 1948 meillä syntyi 108 000 lasta, kun taas tällä vuosikymmenellä syntyvyys on ollut vain noin puolet siitä. Suuret ikäluokat ovat nyt astumassa eläkeikään, jossa sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve alkaa voimakkaasti nousta. Demografinen huoltosuhtemme eli alle 15-vuotiaiden ja yli 64-vuotiaiden määrän suhde 15-64-vuotiaiden määrään on vielä tällä hetkellä EU-maiden keskitasoa, mutta jo kymmenen vuoden kuluttua kaikkein korkein.

Matalan syntyvyyden ohella tilanteeseen vaikuttaa eliniän jatkuva piteneminen sosiaalisten ja terveydellisten olojen parantumisen myötä, mikä näkyy erityisesti vanhojen vanhusten absoluuttisen ja suhteellisen määrän kasvuna. Väestötilastojen mukaan eläkeikäisten määrä kasvaa vuoteen 2030 mennessä nykyisestä 2,5-kertaiseksi ja yli 80-vuotiaiden kolminkertaiseksi, mutta samanaikaisesti työikäinen väestö supistuu. Meillä on jo syrjäisiä alueita, joissa vuosittainen syntyneiden määrä on pienempi kuin julkiselta sektorilta eläköityvien määrä. Nämä alueet joutuvat kilpailemaan työvoimasta suurten asutuskeskusten kanssa.

Jos sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavat ja työn sisältö eivät muutu, niin Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen laskelmien mukaan alalle tarvitaan väestökehityksestä johtuen vuonna 2040 puolitoista kertaa enemmän työntekijöitä kuin nykyisin. Tämä on mahdotonta taloudellisesti ja työvoiman saatavuuden kannalta. Erityisen vaikea tilanne tulee olemaan vanhustenhuollossa. Etelä-Suomessa on sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksia, joihin hakeutuvista vain muutama prosentti on ilmaissut halunsa suuntautua vanhusten hoitoon.

Väestön ikääntyminen on haaste, mutta samalla se on nähtävä osoituksena siitä, että sosiaali- ja terveydenhuoltomme on onnistunut tehtävässään. Korkean elintason ja kattavien palveluiden ansiosta elämme terveempinä – ja pidempään. Tämähän on juuri sitä, mihin pyrimmekin!

Kuinka sitten vastata haasteeseen? Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen raportin mukaan nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden määrä riittää vielä vuonna 2040, jos vanhusten toimintakyky paranee vastaamaan viisi vuotta nuorempien toimintakykyä ja työn tuottavuus sosiaali- ja terveydenhuollossa nousee yhden prosentin vuodessa. Älykkäällä elinympäristö-tekniologialla on potentiaalia parantaa itsenäistä selviytymistä eli toimintakykyä ja kehittyneillä sähköisillä järjestelmillä voidaan lisätä työn tuottavuutta.

Itse asiassa, meillä ei ole muuta ratkaisua kuin teknologia. Asemamme vanhenemisen pioneerimaana tarjoaa myös huikean mahdollisuuden informaatioteknologian tuottajillemme, sillä koko maailma vanhenee. Työvoimaa korvaavan hoivateknologian tutkimiseen ja kehittämiseen on siksi suunnattava voimavaroja aivan eri lailla kuin tähän asti – myös oman vanhuutemme turvaamiseksi.

Ilkka Winblad
Päätoimittaja